

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

MEDDELELSER
OM
THYGINE GRAAE
FØDT LUND'S
FORFÆDRE

UDARBEJDEDE AF

POUL BREDO GRANDJEAN

— — — — —
KJØBENHAVN
A. ROSENBERGS BOGTRYKKERI
MCMXV.

FORORD.

NÆRVÆRENDE lille Skrift fremkommer paa Foranstaltning af Fuldmægtig *F. G. J. Graae*, det omfatter Meddelelser om hans Hustrus Forfædre. Da hans Farmoder, *Gertrud Hiortholm*, gift med Premierløjtnant, Overkystbefalingsmand og Møller i Svendborg *Niels Graae*, var Søster til hans Hustrus Farmoder, *Karen Hiortholm*, gift med Sognepræst *Niels Basse Lund*, nedstammer selv sagt begge Ægtefæller fra de to Søstres Forældre og Bedsteforældre.

Hvad Familien *Lund (Bassesen)* angaar, lykkedes det mig at konstatere, at Byfoged *Niels Basesen* var født i Thorsager i Jylland. Efter Henvendelse til min Kollega, Arkivregistrator, cand. phil. *O. M. Hofman-Bang* i Viborg meddelte denne mig med megen Beredvillighed Oplysninger om *Jørgen Basesen* og *Basse Jørgensen* i Thorsager; Slægten førtes herved to Generationer tilbage. For denne og den mig under mit Arbejde i Landsarkivet i Odense viste udmærkede Velvillie bringer jeg her min bedste Tak.

Alle Tilføjelser og Rettelser modtages gerne.

Kjøbenhavn i Maj 1915.

P. B. Grandjean,
Registrator i Rigsarkivet.

<p>Basse Jørgensen f. 1690, † 1763. (Se Side 1).</p>	<p>Jørgen Basseen, Fæster. (Se Side 1).</p>
<p>Sidsel Søfrensdaughter.</p>	
<p>? Niels Ivarsen.</p>	
<p>Niels Rasmussen til Hjortholm, f. c. 1692, † 1754. (Se Side 20).</p>	
<p>Giertrud Hansdaughter, f. c. 1703, † 1750.</p>	
<p>Johan Rabe, Tobaksspinder, f. c. 1715, † 1769. (Se Side 23).</p>	
<p>Karen Jacobsdaughter Samsing f. c. 1717, † 1788.</p>	
<p>? Thyge Pedersen.</p>	
<p>? Maren Madsdaughter.</p>	
<p>Niels Andersen Færch, Købmand, f. 1709, † 1790. (Se Side 29).</p>	<p>Anders Nielsen Færch, Købmand. (Se Side 29). Ellen Lauritzdaughter.</p>
<p>Maren Jensdaughter f. c. 1708, † 1760.</p>	<p>Jens Andersen Bruuse. Bodil Ingvorsdaughter.</p>
<p>Jørgen Basseen Lund, Byfoged i Middelfart, f. 1720, † 1790. (Se Side 1).</p>	<p>Karen Ivarsen, f. c. 1740, † 1789.</p>
<p>Christian Niel- sen Hiortholm, Forp., f. 1749, † 1804. (Se Side 22).</p>	<p>Anna Margr. Rabe, f. 1754, † 1817.</p>
<p>Mads Thygesen til Dalsgaard, † 1775. (Se Side 24).</p>	<p>Maren Niels- daughter, f. c. 1731, † 1795.</p>
<p>Anders Nielsen Færch, Købmand i Nibe, f. 1738, † 1800. (Se Side 31).</p>	<p>Maren Lauritzen, † 1797.</p>
<p>Niels Basse Lund, Sognepræst, f. 1770, † 1844. (Se Side 13).</p>	<p>Karen Hiortholm: f. 1779, † 1865.</p>
<p>Thyge Thygesen til Dalsgaard, Randrup, Høstemark m. m., f. 1767, † 1842. (Se Side 25).</p>	<p>Ellen Cecilie Færch, f. 1772, † 1832.</p>
<p>Christian Hiortholm Lund til Dalsgaard, f. 1803, † 1873. (Se Side 15).</p>	<p>Marie Francisca Thygesen, f. 1808, † 1873.</p>

Thyquine Camilla Cecilie Nicoline Gertrude Margrethe Lund, f. 4. Marts 1845 paa Dalsgaard.
Gift 2. April 1867 i Kbhvn m. Fuldmægtig Frederik Gerhard Johannes Graae, f. 31. Dec. 1842 i Svendborg.

JØRGEN BASSESEN nævnes som Fæster i en Jordebog af 1703 for Thorsager, der viser, at næsten hele Byen hørte under Kalø. Han var Fader til:

BASSE JØRGENSEN, døbt 21. Dec. 1690 i Thorsager, begravet 6. Juli 1763 ssts., 78 [] Aar gammel. Gift 13. Aug. 1719 ssts. med SIDSEL SØFRENSDATTER af Thorsager. »Basse Jørgensens Kone« blev begravet 4. Marts 1761 ssts., 76 Aar gammel. Kalø Arkiv er gaaet tabt, Skifter er ikke fundne.

Deres Søn ¹⁾ var:

JØRGEN BASSESEN LUND, døbt 19. Søndag efter Trinitatis, 3: 6. Okt., 1720 i Thorsager.²⁾ Det ses ikke, naar og hvorfor han antog Slægtsnavnet Lund, som han altid benytter, hverken hans Broder, Søren Bassenen, eller dennes Søn, den senere Justitsraad Niels Bassenen, kaldte sig saaledes.

Om hans Ungdom vides intet. Først i Aaret 1759, da han allerede var en moden Mand, henmod de fyrrer, træffes han som Ansøger til de ledige Embeder som Byfoged og Tolder i Middelfart. Han har vel sagtens allerede paa dette Tidspunkt som Brud kaaret en Datter af den nylig afdøde Byfoged og Tolder Thomas Bech, der 15. August s. A. begravedes i Middelfart³⁾. Dennes Enke og Familie lover han nemlig at forsørge, hvorfor han ogsaa blandt 44 Ansøgere foretrækkes til Tolderstillingen, hvormed var forbundet en aarlig Indkomst

¹⁾ Basse Jørgensen havde en anden Søn, Søren Bassenen, der ligeledes boede i Thorsager. Han var første Gang gift med Gertrud Pedersdatter, begravet 27. Jan. 1757 ssts., 47 Aar gammel (Kirkebog, som ikke nævner hendes, men kun Mandens Navn); efter hendes Død blev deres Testamente 11. Marts 1757 kgl. konfirmeret (Jyske Registre 1757, Nr. 47). 2. Dec. 1757 viedes han i Thorsager til Maren Nielsdatter (Kirkebog). I dette Ægteskab fødtes Sønnen Niels Bassenen, døbt 17. Febr. 1765 ssts. (Kirkebog), død 19. Maj 1826 som Justitsraad og forhenværende Byfoged i Nibe. Han ægtede 2. Marts 1798 Maren Cathrine Færch, født 19. Okt. 1773, død 4. Jan. 1856, Datter af Anders Nielsen Færch (Se Side 31) og Maren Lauritzen. — ²⁾ Kirkebog. — ³⁾ Kirkebog.

af 180 Rdlr.¹⁾ Den 15. September udfærdiges Bestalling for ham som »Kontrolør imod Toldforpagterne ved Middelfart Toldsted«, saaledes lød den officielle Belegnelse for Embedet.²⁾ Kort efter søger han tillige om at blive udnævnt til Byfoged, hans Ansøgning lyder:

Stormægtigste Allernaadigste
Arve Konge og Herre!

Deres Kongelig Maj^t haver efter min Allerunderdanigste Ansøgning og giorte Forsikkring, at ieg vilde antage mig afgangne Byfoget og Byeskriver samt Kongel. Told Controleur i Medelfart Thomas Bechs Enke med 14ten uopdragne og uforsørgede Børn samt Hans 84 Aars gamle Fader til forsvar og forsorg som Fader, den 15de i denne Maanet Allernaadigst forundt mig Told Controleur Tiennesten i Medelfart, hvorføre Jeg allerunderdanigst takker, men som dens Indkomme ikkun er lidet klækkelig til Deres Underholdning, Saa bønfalder ieg i allerdybeste Underdanighed, at Deres Kongel. Maj^t Allernaadigst end og ville tillægge og forunde mig Byfoget og Byeskriver tiennesten der ved Stæden, af hvis ringe Indkomme ingen kand subsistere, men samme vilde for dem og mig blive en Hielp. Jeg forventer Allernaadigst Bønhøring og forbliver til Døds Time

Kiøbenhavn
den 22de Sept. 1759.

Deres Kongelig Maj^{ts}
Allerunderdanigste
troe Undersaatt
Jørgen Bassesen Lund.

Under 5. Oktober s. A. udnævnes han tillige til Byfoged og By-skriver i Middelfart.³⁾

Faa Maaneder efter vies han efter kgl. allernaadigste Tilladelse hjemme i Madam Bechs Gaard til hendes Datter, den dydzirede Jomfru Anna Maria Bech; Brylluppet stod den 20. December, Forloverne var Monsieur Christian Ivarsen, Køb- og Handelsmand, og Christian Schultz, kgl. Majestæts privilegerede Farver.⁴⁾ Det har sikkert været haarde Forpligtelser, han havde paataget sig. Dog var hans Svigermoder, Else Margrethe From (eller Frohm), ikke uformuende, hun ejede Gaard og Grund i Byen, ligesom det ses, at Skiftet efter hende, der blev begravet 16. Maj 1772 i Middelfart⁵⁾, 56 Aar gammel, udviste et Overskud paa 346 Rdlr.⁶⁾ Byfoged Bechs gamle Fader, Jens Bech, stedtes 28. Jan. 1763 til Hvile i Middelfart⁷⁾; den 22. Juli s. A. begravede Jørgen Bassesen Lund sin Hustru Anna Maria Bech, for Jorden blev der betalt 2 Rdlr. og for alle Klokkerne 4 Rdlr.⁸⁾ Hun

¹⁾ Rentekammerets Resolutionsprotokol 1759, Nr. 205. — ²⁾ Bestallingsbog 1750—60, pag 594. — ³⁾ Fynske Registre 1759, Nr. 117 (Indlæg). — ⁴⁾ Middelfart Kirkebog. — ⁵⁾ Do. — ⁶⁾ Skifteprotokol 1748—85, fol. 378 ff. — ⁷⁾ Middelfart Kirkebog. — ⁸⁾ Do.

fødte sin Mand følgende Børn: Citzel Margrethe, døbt 26. Sept. 1760, Thomasine, døbt 2. Maj 1762, samt de to Tvillingsøstre Anne Dorthe og Elisabeth Benedicte, døbte 24. Juni 1763¹⁾. Moderen er altsaa død en Maanedstid efter de sidstes Fødsel. Endnu samme Aar — 1763 — fristede han den tunge Skæbne at miste tre af de fire Smaa piger, Elisabeth Benedicte blev begravet 5. August, 6 Uger gammel, Citzel Margrethe og Anne Dorthe begge 1. December.²⁾ Den 29. August, »som determineret 30. Dag efter Dødsfaldet«³⁾, indfandt Skifteretten sig for at behandle Boet efter Hustruen. Hans Gaard — naar han har købt denne, vides ikke — vurderedes til 500 Rdlr., Begravelsesomkostningerne beløb sig til 70 Rdlr. Boet udviste et Overskud paa 601 Rdlr., idet Indtægt og Formue beløb sig til 2299 Rdlr. 1 $\frac{1}{2}$, Gælden til 1698 Rdlr. 1 $\frac{1}{2}$. Skiftet sluttedes straks.⁴⁾

Han sad nu som Enkemand i næsten seks Aar. Under 10. Marts 1769 blev der udstedt kgl. Bevilling for ham til uden Troløvelse eller Lysning fra Prædikestolen at vies hjemme i Huset til KAREN IVARSEN af Fredericia.⁵⁾ Hun, der maa være født ca. 1740, har sikkert været Datter af en Niels Ivarsen⁶⁾, det er ikke lykkedes at opspore, naar og hvor Brylluppet har fundet Sted⁷⁾, eller hvorfra hun stammer.

I dette Ægteskab blev der født ham følgende Børn: Niels Basse, døbt 23. Febr. 1770 (se Side 13), Anna Maria, døbt 10. Aug. 1771, Cecilia Maria, døbt 16. Aug. 1772, begravet 8. Nov. 1776, Dorthea Cathrine, døbt 12. Dec. 1773, Tyge Jesper, døbt 10. Febr. 1775, Ivar, døbt 1. Jan. 1777, Cecilia Maria, døbt 13. Marts 1778, begravet 20. Okt. s. A., og Cecilia Maria, født 8. Febr. 1780, hjemmedøbt straks efter og fremstillet i Kirken 13. s. M.⁸⁾

Det siger sig selv, at han, der til at begynde med skulde forsørge sin første Hustrus Familie, hun havde jo 13 Sødskende, og selv i sine to Ægteskaber fik 12 Børn, i økonomisk Henseende har været spændt for i en ganske ualmindelig Grad. Gentagne Gange prøver han paa at forbedre sin Stilling.

Den 23. April 1783 søger han Generaltoldkammeret, om at Konsumptionsforvaltertjenesten i Middelfart maa forbindes med hans Embede som Tolder, da Konsumptionsforvalter Hansen efter Sigende skal forflyttes, i saa Tilfælde vil han gerne afstaa sit Embede som Byfoged.

Han skriver bl. a. følgende:

¹⁾—²⁾ Do. — ³⁾ Dette maa være urigtigt, naar Begravelsesdagen i Kirkebogen angives til 22. Juli. — ⁴⁾ Skifteprotokol 1748—85, fol. 246—48. Her opgives mærkeligt nok blandt Døttrene Elisabeth Benedicte, som var begravet 5. Aug., i Stedet for Anne Dorthe, der først, som ovenfor anført, døde i Slutningen af Aaret. — ⁵⁾ Fynske Registre 1769, Nr. 26. — ⁶⁾ Se Side 10, Note. 6 — ⁷⁾ Ikke viede i Middelfart eller i Michaelis Kirke i Fredericia, Trinitatis Kirkebog ssts. gaar ikke tilbage til 1769. — ⁸⁾ Middelfart Kirkebog.

Mine allerunderdanigste Bevæggrunde foruden flere andre ere: At ieg nu i 23 $\frac{1}{2}$ Aar her har været Byefoget og Tolder, hvorved i denne Fattige Kiøbstæd er u-troelig liden Fortienneste, saa ieg lider mangel paa fornøden udkomme for mig, Koene og 7 smaae Børn, hvoraf den ældste ikkun er 12 $\frac{1}{2}$ Aar, og smerter det mig end meere, at ieg ikke har Evne til at lade Børnene lære det, hvorved de i Tiiden kunde blive Fædrenelandet og Staten nyttige. Indstillende underdanigst om ieg, det de høje Collegier er bekiendt, ikke har aflagt god Regnskab og Rigtighed og altsaa formeener mig værdig til Forfremmelse i et bedre Levebrød frem for adskillige andre? Men som ieg nu her er Etableret, og af mangel paa fornøden Subsistence har for andres Penge, det mine udstædte Pandte Obligationer beviiser, maattet kiøbe nogle Jorder herpaa Byens Marker, som ieg lader Dyrke, saa ønskede ieg helst her, hvor andre som et uselt Stæd har afskye for, at ende mine Dage. Jeg indflyer derfor til Deres Høy Grevelig Excellence, Naadige og høye Herrer og underdanigst beder, det maatte tillades mig herom at indkomme med min allerunderdanigste Ansøgning og at den med Recommendation maatte vorde hans Kongl. May^t allerunderdanigst forestillet.

Hans Bøn blev ikke hørt, Sagen henlagdes.¹⁾ Da han 1788 skal betale Indskud i den almindelige Enkekasse²⁾, opgiver han selv, at hans Indkomster som Tolder beløber sig til 125 Rdlr. 64 β aarlig, som Byfoged oppebærer han 92 Rdlr. 32 β , da dette er utilstrækkeligt, anmoder han om at maatte forundes enten Forbedring i Løn eller Tillæg til Hus- og Kontorleje samt Ildebrandspenge.³⁾ Havde Embedsmændene det kun daarligt, klagede de i hvert Fald ogsaa tidligt og silde. Alt for slet har han dog neppe været stillet, naar det ses, at han i det foregaaende Aar -- 1787 -- holdt ikke mindre end 4 Tjenestefolk, en Gaardskarl, en Gaardsdreng og to Piger. Han boede da i Store Adelgade Nr. 28.⁴⁾

Den 3. Juni 1789 begravedes hans anden Hustru, Karen, 49 Aar gammel⁵⁾, 10. Juli s. A. fik han Bevilling til at hensidde i uskiftet Bo med deres fælles Børn, saa længe han forbliver i enlig Stand⁶⁾. Han havde nu imidlertid næsten naaet Støvets Aar og ønskede at trække sig tilbage fra sin Embedsvirksomhed, helst hvis han samtidig kunde se sin Brodersøn, Niels Bassenen⁷⁾, som sin Efterfølger. I denne Hensigt sender han Stiftamtmanden over Fyens Stift, Kammerherre Buchwald følgende Skrivelse:

¹⁾ Jysk-fynske Toldkontors Journal 1783 (U), Nr. 118 (Indlæg). — ²⁾ Nogen Enkeforsørgelsessag er ikke fundet. — ³⁾ Nævnte Journal 1788 (E), Nr. 118. ⁴⁾ Folketælling for Middelfart for 1787. — ⁵⁾ Kirkebog, hvor hun kaldes Karen Lund, født Ivers. — ⁶⁾ Fynske Registre 1789, Nr. 94, hvor hun kaldes Karen Nielsdatter. — ⁷⁾ Se Side 7 Note 1.

Høj-Velbaarne

Hr. Kammerherre, Stiftsbefalingsmand etc.!

Naadige Herre!

Nu har ieg giennemsøgt over 200 pr: [o: Par] Brillen, men ikke funden et pr:, som ieg kan see med, og naar ieg hverken kan see at skrive og læse, saa kan ieg ej heller forestaae de mig nu i 31de Aar her allernaadigst anfortroede Byefoged, Byeskriver og Tolder Embeder. — Jeg gav kort førend Juul min Afstaaelse paa disse Embeder til min Brodersøn Niels Bassesen (imod at give mig noget aarlig til Livets Ophold for mig til mine mange, dels smaae, Børn deres Opdragelse og Lærdom) som forhen har tient mig ved disse Embeders Administration over 7 Aar, men nu er Foged hos S. T. Hr. Kammerherre Bendzon paa Thiirsbech ved Weile, hvilken Afstaaelse han og allerunderdanigst skal have indleveret udi det Kongl. Danske Cancelli, men ieg intet derom siden har erfaret, saa beder ieg underdanigst, at Deres Høj-Velbaarenhed ville have den Naade for mig at see mig jo før jo kærere fra disse Embeder entlediget og ham allernaadigst beskikket til min Successor eller Adjungtus. Ieg var sidste Søndag gaaet i Kirken, men ieg faldt i Gaden paa Hiemvejen og slog mit eene Knæ saaledes, at ieg maatte gaae til Sængs.

Jeg beder underdanigst at være Recommanderet og med dybeste Soubmission har den Naade at henleve

Deres

Middelfart

den 27de Martii 1790.

Høj-Velbaarenheds

underdanigste Tiener

J. B. Lund.

Efter at have modtaget dette, underretter Amtmanden, Kammerherre Buchwald, den 1. April Kancelliet og Generaltoldkammeret om Lunds Ansøgning med Bemærkning om, at Embederne nu maa anses som vakante. Dette har til Følge, at Lund indsender et underdanigst Promemoria af 17. April 1790 til Generaltoldkammeret, som 10. s. M. havde opfordret ham til at indgive Ansøgning om Afsked. I dette Promemoria fortæller han, at skønt hans Øjne vel er svage og en Del »dumme«, saa har det dog ikke været Hensigten at søge om Afsked, da han »næsten« intet andet har at leve af. Selv om en skikkelig Pension vilde blive tilstaaet ham, er denne ikke tilstrækkelig til Livets Ophold. Han beder nu imidlertid Kollegiet om Tilladelse til at holde en edsvoren Fuldmægtig paa eget An- og Tilsvar. Denne Bøn anbefales af Kammerherre Buchwald, der er forsikret om den foreslaaede Fuldmægtig Niels Bassesens Troskab og Duelighed og som har faaet paa-lidelige Attester om, at denne er et skikkeligt Menneske.¹⁾ Under 26. Juni faar Lund Generaltoldkammerets Tilladelse til at antage en Fuld-

¹⁾ Jysk-fynske Toldkontors Journal 1790 (H), Nr. 395 (Indlæg).

mægtig¹⁾, 19. s. M. havde han af Kancelliet faaet samme Tilladelse, hvad Byfoged- og Byskriverembederne angik²⁾.

Ganske kort Tid efter — 14. Juli 1790 — døde Byfoged Jørgen Bassenen Lund, 69³/₄ Aar gammel, den 17. s. M. blev han begravet³⁾. Alle Klokkerne ringede ved hans Jordefærd.

Skifteretten havde allerede 14. Juli »straks« efter Dødsfaldet indfundet sig for at forsegle og registrere Boet. Registreringen giver følgende Billede af hans Hjem. I Storstuen stod en 2 Etages Jernkasselovn med Kobbertud og Laage samt Træfod, en »Canopee« og otte Lænestole med gule Plyses Sæder og Nankins Betræk, et blaat Porcellæns Thebord, et forgyldt Spejlbord med Marmorplade samt et forgyldt Spejl. I Knapstuen registreredes et Ege Slagbord, en Læder Lænestol og seks andre dito Stole, et stort blaamalet Klædeskab, fem Skilderier, forestillende de fem Sanser, o. s. v., i Dagligstuen et 8-Dages Stueur, et blaamalet Skaksengested med røde Sirtses Omhæng, et Spejl med Zirrater, et Egeslagbord, et Fyrre Thebord og fire Læder Lænestole, i Ammekammeret et stort Ege Speceriskab, »fuld« af Skuffer, seks Sølv Spiseskeer, seks The dito, en Flødeske og en Sukkerklemme. Endvidere fandtes paa »Contoiret« et Fyrreskab til Papirer, en dito Reol, et Fyrre Thebord, to Skriveborde, fem Læderstole og et Sengested. I Gæstekammeret forsegledes et Ege Chatol, i »det hvide Kammer« finder man en Parykblok, tre Parykker, et »Skabillikehoved« og en »Hertzfinger«. Af andre Rum nævnes endnu et Gæstekammer, Folkestuen, Pigernes Kammer, Køkken, Mælkekammer og Bryggers. Det bør ikke forbigaas, at den salig afdøde ejede en Kareth, to Heste, seks Køer, en Kalv og en Kvie.

Stervboets Gaard bestod af 24 Fag Stuehus, en Etage højt, Mur- og Bindingsværk, med tre Fag Kvist over, 24¹/₂ Fag Sidehus, indrettet til Bryggers, Vognremise og Stalde, 15 Fag Ladehus og 4 Fag Svinehus og Vognport, alt en Etage højt, Mur- og Bindingsværk, vel vedligeholdt, teglhængt overalt. Gaarden vurderedes til 500 Rdlr. Boet ejede yderligere fire Markjorder, hver til 6 à 7 Tdr. Lands Udsæd, tilsammen vurderede til 1200 Rdlr. Gaard og Jorder blev 14. Okt. 1790 paa Auktion solgt til Postmester Jens Brandt for 2212 Rdlr.⁴⁾ Boet ejede endelig ¹/₆ af en Gaard i Roerslev. Dette sidste Aktiv ikke medregnet beløb Boets Indtægter sig til 4048 Rdlr. 1 R 10¹/₂ β , Udgifterne androg 3813 Rdlr. 1¹/₂ β , til Rest blev 235 Rdlr. 1 R 9 β . Efter at Omkostningerne ved Skiftet, der først sluttedes 31. Dec. 1795, var fradragne, blev der 172 Rdlr. 4 R 13 β til Deling mellem Børnene.⁵⁾

Disse anføres som følger: Niels Basse, Stud. theol., Tyge Jesper, Fuldmægtig hos Skifteforvalteren, Ivar Eritzøe⁶⁾ i Ærøskjøbing, Anna

¹⁾ Jysk-fynske Toldkontors Kopibog 1790, fol. 90. — ²⁾ Danske Kancellis Kopibog 1790, Nr. 2183. — ³⁾ Middelfart Kb. — ⁴⁾ Auktionsprotokol 1770—1836, fol. 245 ff. — ⁵⁾ Skifteprotokol 1785—1817, fol. 72 ff. — ⁶⁾ Døbes kun med Fornavnet Ivar.

Maria hos Apothekerenken Holm i Odense, Dorothea Cathrine hos Købmand Schultz i Middelfart, Cecilia Maria hos Apothekerenken Holm, og Thomasine, gift med Pastor Kragh i Koldby.

Som nævnt var Byfoged JØRGEN BASSESEN LUNDS og KAREN IVARSENS Søn:

NIELS BASSE LUND, født 17. Febr. 1770 i Middelfart, døbt 23. s. M.; Apotheker og Raadmand Holms Hustru fra Fredericia holdt ham over Daaben, Jomfru Ivarsen stod hos, Mandsfadderne var Postmester Jens Brandt, Købmand Sr Jens Gieding og Købmand Sr Lauritz Jørgensen¹⁾. Han dimitteredes 1791 med bedste Karakter fra Odense latinske Skole, tog Aaret efter den filologisk-filosofiske Eksamen med Udmærkelse, virkede nu som Lærer og forberedte sig samtidig til den theologiske Embedseksamen. Denne absolverede han i Oktober 1797 med laudabilis med Tilføjjelsen: accurate respondit. For de homiletiske og kateketiske Prøver, som han aflagde for Biskop, Dr. Bloch, erholdt han ligeledes laudabilis. Hans Professor gav ham gode Vidnesbyrd. Professor C. F. Horneman udtaler saaledes: »Hr. Lunds Tænkemaade og Forhold er, saavidt mig er vitterligt, en retsindig theologisk Candidat aldeles anstændig og værdig og maa saavel som hans forhvervede grundige Kundskaber tjener ham til Anbefaling«. Professor Moldenhawer fremhævede — paa Latin — hans Forstand og Flid, ligesom han anbefaledes af Professor Fr. Münter. Han beskikkedes 1. Marts 1798 til Hører ved Odense latinske Skole, hvor han underviste i 2den, 3die, 4de og 5te Lektie.

Da Skolens Forhold omordnedes i 1802, udnævntes han, »en ved Kundskaber og personlig Karakter meget fortrinlig bekendt Kandidat«, ved kgl. Resolution af 21. Maj til Overlærer i Religion og Moral samt tillige i det hebraiske Sprog med aarlig Løn af 500 Rdlr.²⁾ Hans Hu stod imidlertid til Præstegerningen, hvorfor han — 7. Juli s. A. — indsendte en Ansøgning til Præces for Skolekommissionen, Hertug Fr. Chr. af Augustenborg, med Bøn om at maatte blive sat paa Vartpenge, indtil han kunde befordres til gejstligt Embede. I Ansøgningen skriver han bl. a.: »der hører en vis Aands Munterhed og Blidhed til dagligen at undervise unge Mennesker og vedligeholde deres Opmærksomhed og jeg føler nu i mit 33te Aar, at denne ved min Længsel efter den Virksomhed, hvortil jeg stedse har stræbt at gjøre mig duelig, mærkeligen er bleven formindsket«. Hans Ønske bliver opfyldt, ved kgl. Resolution af 1. Okt. 1802 entlediges han fra Overlærerposten med 200 Rdlr. Vartpenge, idet det bestemmes, at han ved første passende Lejlighed skal bringes i Forslag ved Besættelse af Præsteembede³⁾.

¹⁾ Middelfart Kirkebog. — ²⁾ Kancelliets 1. Departements Forestillingsprotokol 1802, Nr. 76. — ³⁾ Kommissionen f. Universitetet og de lærde Skoler. Koncepter og indk. Sager Odense lærde Skole vedk. 1798—1802, Nr. 42, 48 og 52, jvfr. Kommissionens Journal B 1801—03, Nr. 472.

Allerede i Maj s. A. havde han søgt Marie-Malene og Koed Sognekald i Aarhus Stift, dog uden Held. Hans Ansøgning blev af Rektor Ludvig Heiberg forsynet med følgende Paategning: »Iblandt de Lærere, som i min Tid have været ved Odense Skole, udmærker Candidatus Theologiæ Niels Basse Lund sig fortrinligen. Med Beskedenhed i at dømme om sig selv og Velvillie i sin Dom over andre forener han grundige Kundskaber i den theologiske Videnskab, virksom Gavnelyst, heldige Undervisnings Gaver og en retskaffen og sædelig Opførsel. Endskiøndt det derfor er et sandt Tab for Skolen at miste denne Mand, skyldes hans Fortjeneste dog den kraftigste Anbefalelse til dette Embede, hvori han vil være ikke mindre gavnlig for det Almindelige, og det saa meget mere, som han fornemmelig ønsker sig befordret i den geistlige Stand, hvortil han ved sine mere end almindelige Studeringer og sit exemplariske Forhold stedse har søgt at gjøre sig duelig og værdig«. I Maj Maaned 1804 søger han om et af de ledige Sognekald Bælum og Solbjerg i Viborg Stift, Flade, Fladstrand og Gjerum i Aalborg Stift eller Harring og Stagstrup i samme Stift, Ansøgningen resulterer i, at han 18. Maj 1804 kaldes til Sognepræst for Bælum og Solbjerg Menigheder.¹⁾ Hans Ordination fandt Sted den paafølgende 8. August.

I en Menneskealder virkede han nu her, sin Bolig havde han i Bælum, hvor Præstegaarden laa. Han skal have været meget yndet som Prædikant, ikke blot af sine egne Sognebørn, langvejs fra stævnede Folk til hans Kirker.

I Aaret 1833 blev han angrebet af en heftig Nervefeber, man havde allerede opgivet Haabet om Helbredelse, Sygdommen fortog sig dog. Hans Aands- og Legemskræfter var imidlertid svækkede. Da hans Tilstand stadig blev daarligere, indgik han endelig 23. Okt. 1839 med Ansøgning om Entledigelse og 300 Rbdlr. Sølv i Pension. I Ansøgningen fremhæver han, hvorledes han føler sig saa svækket paa Sjæl og Legem, at han endog ved Hjælp af personel Kapellan er aldeles ude af Stand til at virke noget for Menigheden, han fortæller yderligere, at hans Kones Svagelighed og hendes Varetagelse af alt, hvad hans »ynkværdige Forfatning« udkræver, byder haade hende og ham at unddrage sig alt selskabeligt Liv »og at indfløtte i et lille Huus, som gode Mennesker i vor Fattigdom vil opbygge os«, tilsidst udtaler han: »da jeg i 35 Aar i et og samme Kald har virket ufortrødent efter Evne og Leilighed til Fremme af Præste Embedets vigtige Øiemeed, hvorom jeg tør haabe mine høie Foresattes hædrende Vidnesbyrd, saa forventer jeg ogsaa tillidsfuld, at Deres Maiestæt allernaadigst vil bønføre min sidste Begjering«. Biskop Øllgaard i Viborg bevidnede, at Ansøgerens Levned altid havde været ulasteligt og at Pastor Lund i bedre Dage havde forestaaet sit Emdede vel og tilbørligt. Ved

¹⁾ Kancelliets 1ste Departements Registrant 1804. Nr. 689 (med Indlæg).

kgl. Resolution af 12. Marts 1840 entledigedes Pastor Niels Basse Lund med Pension fra sit Embede.¹⁾

Efter faa Dages Sygeleje og efter 2 Dage forud at have fyldt 74 Aar afgik han 19. Febr. 1844 ved en blid og rolig Død. Enken skriver i Bekendtgørelsen af Dødsfaldet, hvorledes fire efterlevende Børn, to var døde før Faderen, med hende stedse vil mindes ham som en god, kærlig Mand og Fader.²⁾

Han blev gift paa Lykkesholm med KAREN HIORTHOLM, døbt 5. April 1779 i Tryggelev paa Langeland, Datter af Forpagter paa Lykkesholm Christian Nielsen Hiortholm (Side 22) og Anna Margrethe Rabe; hun overlevede sin Mand i 21 Aar og døde 12. Juli 1865, 86 Aar gammel.

Sognepræst NIELS BASSE LUNDS og KAREN HIORTHOLMS Søn:

CHRISTIAN HIORTHOLM LUND fødtes 28. Aug. 1803 paa Lykkesholm paa Langeland, hvor hans Morfader var Forpagter.

Da hans Forældre forlod Langeland for at rejse til Bælum, hvor Faderen skulde overtage sit Embede, efterlod de den knap etaarige Dreng hos Mormoderen; Rejsen til Jylland var jo dengang lang og efter deres Mening aabenbart altfor besværlig for en saa ung Værdensborger. Senere ønskede Forældrene at faa Barnet hjem, Bedstemoderen vilde imidlertid ikke af med den lille Christian, hun fik sin Villie og beholdt ham. Da han skulde modtage den nødvendige Undervisning, kom han dog endelig til sin Faders Præstegaard. Han havde Huslærer sammen med den senere Hofjægermester Marcus Pauli Hvasf, der var i Huset hos Pastor Lund, hvilket havde til Følge, at han ofte kom paa Besøg paa Randrup hos Proprietær Thyge Thygesen, den unge Hvasf' Stiffader. Paa en Køretur, som Thygesen foretog til sin Ejendom Dalsgaard, sammen med sin lille Datter Marie Francisca og Præstesønnen fra Bælum, blev de to Børn borte og var ingen Steder at finde. Endelig opdagede man, at de havde benyttet en Stige, som var rejst op til Taget, og paa denne Maade var kravlede op i Gaardens Storkerede, hvor de vel tilfredse havde taget Plads. Mange Aar efter kom de som Ægtefæller til at bygge og bo paa Dalsgaard.

Da Christian Lund var konfirmeret, kom han i Huset hos sin Moster, Gertrud Graae, født Hiortholm, og hendes Mand, Premierløjtnant Niels Graae i Svendborg³⁾. Hans Hu stod til at lære Skibsbyggerkunsten, Onkelen mente imidlertid, at han med sit lyse Hoved burde studere, men da han da han ikke vilde høre Tale herom, fik han sin Lyst styret og kom i Lære hos Skibsbygger Rasmus Møller der i Byen. Efter endt Læretid byggede han sig selv et lille Fartøj. Han fik straks

¹⁾ Kancelliets 1ste Departements Registrant 1840, Nr. 326 (Indlæg). — ²⁾ Aalborg Stiftstidende 1844, Nr. 40. — ³⁾ Jvfr. Poul Bredo Grandjean: Den Graae'ske Slægtetog, Kbhvn. 1914, pag. 38.

Fragt til Lybæk og udskibede den der efter en lykkelig Rejse. Det var ham imidlertid ikke muligt at faa Fragt med tilbage. Ikke lidt nedslaaet beklagede han sig tilsidst til en Lybækker Købmand, som straks erklærede, at det var en let Sag, idet han lovede at fylde hele Skuden med Varer. Da den unge Lund hertil bemærkede, at han slet ingen Penge havde, svarede Lybækkeren: Pengene kan jeg jo altid faa — ved Lejlighed. Med fuld Last gik Farten nu til Svendborg. Her begyndte Vanskelighederne igen, der var ingen, der vilde købe Varerne. Han tog da en rask Beslutning, løste Borgerskab som Købmand, lejede Butik og begyndte at handle.

Skønt ukendt med Handelen gik det godt, Købmanden i Lybæk fik sine Penge, og stadig kom nye Varer hjem. Lund købte Bøgebrænde i de omliggende Skove og førte det til Kjøbenhavn paa sit Fartøj. Ogsaa denne Handel blev indbringende. Hans Forretning var dog kun beskeden, i 1834 ses det saaledes, at en Lærling udgjorde hele hans Personale.¹⁾ Han blev i Svendborg i 15 Aar, i Længden kunde den unge, virksomme og intelligente Mand dog ikke finde sig i det rolige Liv i Købmandsboden. Større Opgaver fristede ham, han ophævede sin Handel, rejste til Jylland og etablerede der et Eksportslagteri med Tønde-kød, bestemt for England, maaske et af de første i Landet, i hvert Fald en god Forretning.

I 1837 blev han forlovet med Marie Francisca Thygesen, en Begivenhed som skulde faa afgørende Betydning for ham. Hans Forlovedes Fader, gamle Thyge Thygesen, tilstod ham nemlig Dalsgaard i Vive Sogn ved Mariager Fjord i Forpagtning med Forfølsret for 20,000 Rdlr. Forpagtningskontrakten, dateret Buderupholm 29. Maj 1838, ejes nu af Fuldmægtig F. G. J. Graae. I Stedet for Pengeafgift skulde Forpagteren aarlig græsse 50 Stude i Gaardens Mark og om Vinteren fodre 100, desuden svare 40 Tdr. god, forsvarlig Rug om Aaret m. m. For at beregne Stempelafgiften ansattes de forskellige Ydelser efter de paa Egnen gangbare Priser til 700 Rdlr. aarlig. Forpagteren skulde have Tilladelse til at holde 12 Kør og 300 Faar med deres Yngel om Vinteren, om Sommeren maatte han holde saa mange Faar, som Studenes Græsning tillod. Gaardens Indmark, inddelt i 10 Vange, skulde drives saaledes, at Jorden efter 5 Aars Sædfølge blev udlagt med Kløver og Rajgræs til Hvile i 5 Aar; Udmarken skulde drives efter samme Forhold. Alle de Værelser, der var i det vestre Hus paa venstre Side af Indgangsdøren, blev overladt Forpagteren, Storstuen og Gæstekamrene derimod forbeholdt Ejeren sig, ligeledes den Stue og Kamret indenfor, som laa i den østre Fløj. Møllen maatte Forpagteren og Ejeren begge bruge. Ejeren forbeholdt sig Ret til at opholde sig paa Gaarden, saa meget han ønskede, og skulde i den Tid gives fri Kost, i Fald han ikke blev fornøjet hermed

¹⁾ Folketælling for Svendborg.

og selv vilde holde Husholdning, forbeholdt han sig det Køkken, Pige-kammer og 2 andre Kamre, som er i søndre Ende af det østre Hus, foruden Adgang til Bagerovn og Bryggers samt Stuen og Kamret i den nordre Ende af det gamle østre Hus. Forpagtningskontrakten skulde gælde fra 1. Maj 1838 til 1. Maj 1844.

Christian Hiortholm Lund viedes 6. Juni 1838 i Buderup Kirke til MARIE FRANCISCA THYGESEN, født paa Randrup 26. Juli 1808 ¹⁾, hvorefter de unge Folk tog Ophold paa Dalsgaard. Gamle Thygesen benyttede sig af sin Ret til at bo her, hvor han saaledes havde Ophold i 1840 hos Datteren og Svigersønnen, hvis Folkehold da var Stuepige, Kokkepige, Tjenestepige, Avlskarl, Gartner, Staldkarl, fem andre Karle og Tærskere, Røgter og Faarehyrde.²⁾ Inden Forpagtningskontrakten var udløben, døde Thygesen 13. Jan. 1842 paa Høstemark.

Lund arvede nu Hovedgaarden Dalsgaard. Denne forpagtede han noget senere til Peiter Jacobsen, men vedblev selv at bo paa Gaarden. I 1845 opføres Lund og Hustru med 4 Tjenestefolk samt Forpagteren, dennes Hustru, 4 Børn og 13 Tjenestefolk som Beboere her.³⁾

I en Ansøgning, dateret 21. Dec. 1846, fortæller han, at der til Dalsgaard er et saa overordentlig stort Areal af ren Hedejord, tjenlig til Opdyrkning, at det ikke er muligt at opdyrke det Hele under ét samlet Jordbrug med tilbørlig Fordel, hvorfor han har inddelt Ejendommen i 8 særskilte Jordbrug, idet han andrager om Rentekammerets Approbation paa en saadan Udstykning. Dette approberes 14. Okt. 1848.⁴⁾ 5. Maj det følgende Aar faar han yderligere Ret til Ud- stykning. I første Halvdel af 1840'erne havde han paa en af Parcel- lerne indrettet Schæfergaarden Marienhøj, opkaldt efter hans Hustru, den laa paa Heden. Her holdt han en Forpagter, en »Faareschæferi- forpagter« som Folketællingslisten kalder Manden. Ved Kontrakt af 12. Marts 1846 solgte Lund det paa Dalsgaard Mark etablerede Tegl- værk med tilhørende Bygninger, Inventar og Jorder — ca. 100 Tdr. Land — for 3000 Rdlr. samt 150,000 helbrændte, gode Mursten til Teglbrænder J. H. Kok. I 1847—48 byggede han Gaarden Thyges- lund, opkaldt efter hans Svigerfader; en smuk og herskabelig, hvid, firkantet Bygning beliggende paa en Skrænt ved Mariager Fjord i Udkanten af en dejlig Bøgeskov. Til Gaarden, hvor han tog Ophold

¹⁾ Hjemmedøbt 29. s. M. i Overværelse af Madam Bassen fra Nibe, som holdt Barnet over Daaben, Faderen, Proprietær Thyge Thygesen, Moderen, Ellen Cecilie, f. Færch, og Pastor Lund og Kone fra Bælum; de sidstnævnte skulde altsaa blive hendes Svigerforældre. Den 25. Okt. 1808 blev Barnet fremstillet i Kirken, baaret af Niels Andersen Færchs Hustru fra Nibe, de andre Faddere var Oberst v. Rodenborg til Vorgaard, Justitsraad Møller fra Gudumlund, Inspektør Andkiær fra Lindenberg og Christian Hvasf paa Randrup. (Uddrag af Skibsted Kirkebog, Slægten Hvasf I, 119). —

²⁾ Folketælling for Vive Sogn 1840. — ³⁾ Folketælling for Vive Sogn 1845.

— ⁴⁾ Landvæsens Contorets Journal 1848, Nr. 2598 med Fremvisninger til Landvæsens Journal 1871, Nr. 355.

med sin Hustru og Datter Thygine, der fødtes 1845 efter syv Aars barnløst Ægteskab, havde han henlagt ca. 150 Tdr. Land, hvoraf 50 Tdr. Skov, og 2 Huse med ca. 30 Tdr. Land, dels af Dalsgaards Jorder, dels af noget af en nedlagt Bondegaards og en Husmandslods Tilliggende. Ved Thygeslund anlagde han en Have paa ca. 1 Td. Land. Det var hans Mening at sælge Dalsgaard, hvad der dog først skete senere. I Sommeren 1853 solgte han Thygeslund til Kammerjunker Mylius for 36,000 Rdlr. Aaret efter fik han — 19. Dec. — Tilladelse til at udstykke Matr. Nr. 1 D. under Dalsgaard i 19 Smaaparcer, efter at flere Kornhandlere, Haandværkere og Arbejds mænd havde anmodet ham om at sælge dem Byggepladser her, i Nærheden af Hadsund, dels til Boliger, dels til Magasiner, hvad han selv mente vilde være til Nytte. Endelig afhændede han Dalsgaard i 1855 til Forpagteren, Peiter Jacobsen, for 34,000 Rdlr., en Parcel solgtes samtidig til Kammerjunker Mylius, en anden til en Handelsbetjent Laage, som vilde bebygge og bebo samme. Han flyttede derpaa til Kjøbenhavn.

Christian Lunds Virksomhed paa Dalsgaard var, som det vil ses af ovenstaaende, meget betydelig. Efter at han var bleven Ejer af Gaarden, varede det ikke længe, før Ploven, trukket af store, jyske Stude, brød Heden, hans Faarehold var betydeligt, men mindskedes efterhaanden, som Heden blev tilkultiveret. Han huggede den Del af Bøgeskovene, som trængte til Fornyelse, men tilplantede samtidig dobbelt saa store Arealer med Bøg og Naaletrær, især de sidste, saaledes nogle Tdr. Land bakket Terræn omkring Dalsgaard Hovedgaard. Paa Dalsgaard Mark byggede han en Bro ud i Mariager Fjord, fra hvilken Skibene kunde indlade Brænde fra Skovene til Kjøbenhavn. En Del af Hadsund byggedes paa Dalsgaards Jorder, selv opførte han her det første store Kornpakhus.

Som nævnt, flyttede Lund til Hovedstaden. Sammen med Folketingsmand F. Hasselbalch købte han 12. Jan. 1852 af Kaptajn og forhenværende Urtekræmmer D. P. Møller dennes Ejendom paa Vesterbro, Udenbys Vester Kvarter Matr. Nr. 58, nu Vesterbrogade Nr. 61 og 63; Købesummen var 33,500 Rdlr. rede Sølv, idet de to Købere tillige skulde indfri eller varetage og forrente en Bankheftelse paa 1500 Rdlr. r. S. Skøde blev udfærdiget 23. Dec. 1853, tinglæst 6. Febr. 1854.¹⁾ De solgte atter Ejendommen 24. Dec. 1856 (Skøde 29. Dec. 1858, tinglæst 24. Jan. 1859) for 69,565 Rdlr. 1 $\frac{1}{2}$ 3 $\frac{1}{2}$ til Grosserer H. P. Harboe, efter at to Parceller i Forvejen var frasolgte for 8939 Rdlr.²⁾

Lund, der selv havde boet her, købte 19. April 1857 for 134,000 Rdlr. af Stud. theol. Th. Lange og Assistent i Indenrigsministeriet, exam. jur. O. C. Schlichtkrull Ejendommen Nr. 26, 27 og 28 paa Hjørnerne af Store Kjøbmagergade, Skindergade og Store Kannikestræde i

¹⁾ Hof- og Stadsrettens Brevskriverkontors Skødeprotokol Nr. 70, 1853—54 pag. 338 f. — ²⁾ Do. Nr. 73 (1857—59), pag. 566.

Stadens Klædebo Kvarter. Skøde blev udfærdiget 25. April 1859, tinglæst 9. Maj s. A.¹⁾ Ejendommens Husnumre er Nr. 2 i Skindergade, Nr. 49 paa Store Kjøbmagergade og Nr. 1 i Store Kannikestræde. Prioritetsforholdene i Ejendommen var slette, der indeholdt ialt 10 Prioriteter, deriblandt en paa 3000 Rdlr. til Grosserer, Etatsraad Suhr, som havde lovet Lund at lade den blive staaende i Ejendommen, saa længe Lund ønskede at beholde den. Suhr døde imidlertid, hans Sagfører sagde Prioriteten op, Pengene skulde udbetales. Det var under den store Pengekrise, Penge var ikke til at faa, og det saa en Stund ud til, at dette ubetydelige Beløb skulde blive Lunds økonomiske Ruin. Da han ogsaa frygtede for at faa en Prioritet paa 12,000 Rdlr. opsagt af dennes Ejer, Enkemadam Høedt, gik han til hende og forklarede den fortvivlede Situation, hvori han var stedt. Hun stillede sig yderst imødekommende og forstrakte ham med de ønskede Penge, der blev tilstillede Suhrs Sagfører, der nu udtalte, at det slet ikke havde været Meningen at kræve Pengene.

Ved sin Død ejede han foruden denne store Ejendom yderligere Matr. Nr. 76 A i Udenbys Vester Kvarter, Vesterbrogade Nr. 25, som han 29. Juni 1865 havde faaet tilskødet sig (Skødet tinglæst 14. Aug. s. A.) af Smedemester Niels Knudsen for 74,000 Rdlr.²⁾ Denne Ejendom solgtes 26. Nov. 1873 (Købekontrakten tinglæst 16. Febr. 1874) for 100,000 Rdlr. til Skolebestyrer A. G. Ø. Hauch³⁾, der i dens store Have byggede sin Latin- og Realskole.

Som ovenfor nævnt havde C. H. Lund i sin Ungdom i mange Aar opholdt sig i sin Onkel, Premierløjtnant og Møller Niels Graaes Hus i Svendborg, ganske som dennes og sin Tantes Søn. Han glemte det ikke. I et Brev, skrevet 11. Febr. 1837 paa Randrup, udtaler han saaledes: » og skal Onkel og Tante dø, kan de overlade mig Lises og Gittes⁴⁾ Fremtid, da jeg skal gengjælde al min kjære Tantes Kjærlighed mod mig paa dem«. Ved Tantens Død 24. Febr. 1846 skriver han til sin Fætter, Niels Graae, fra Dalsgaard 6. Marts: »Det var desværre et meget, meget smerteligt Budskab, Du bragte mig, at min kjære Tante, ja min sande Moder pludseligt er bortkaldt til et bedre Liv ja min kjære Moder, jo det kan jeg med Sandhed sige, hun var min sande Moder, der med sit opofrende og kjærlige Hjerte hele min Ungdoms Tid plejede, opdrog og dannede mig til det gode«.

I Aaret 1855 opfyldte han sit Løfte med Hensyn til sine to ovennævnte Kusiners Fremtid, han gav dem hver 1000 Rdlr., idet han samtidig hjalp sin Fætter Fr. Graae, deres Broder, som han gav 1000 og laante 12,000 Rdlr. for at denne kunde komme i Vej som Landmand, imod den Forpligtelse at sørge for sine to Søstre, der begge var ugifte og som gerne vilde bo sammen med den ligeledes ugifte Broder. Da Lunds

¹⁾ Do. Nr. 74 (1859—61), Pag. 67. — ²⁾ 2det Brevskriverkontors Skødeprotokol 1864—67, pag. 252. — ³⁾ Do. 1873—74, pag. 376. — ⁴⁾ Elisabeth og Birgitte Graae, jvfr. Den Graae'ske Slægtbog, pag. 53.

Datter senere var blevet forlovet med sit Næstsødskendebarn, Gerhard Graae, rev han en Dag Frederik Graaes Gældsbrief i Stykker og gav ham det tilbage med de Ord: »naar jeg er død, sømmer det sig ikke for Dig, at Du staaer i Gældsforhold til de Unge«.

Den 9. Aug. 1873 døde hans Hustru, Marie Francisca, født Thygesen, under et Besøg i Fredensborg, den da allerede gennem længere Tid syge Mand, der led af Blækreæft, faldt nu fuldstændig sammen; seks Dage senere — den 15. Aug. — fulgte han sin Hustru i Døden. Begge Ægtefællerne blev begravede paa Frederiksberg Kirkegaard. Han døde i Datterens og Svigersønnens Hjem paa Vesterbro Nr. 25, døds-
syg var han blevet ført hertil.

En gammel Præst, der havde kendt Lund fra hans Ungdom og som var kommet til Stede i Anledning af Hustruens Død, udtalte: »jeg har staaet ved mangt et Dødsleje og ved mangen en Grav, men kun ved denne tør jeg sige, at den Døde er salig«. Fuldmægtig Gerhard Graae slutter nogle skrevne Meddelelser om sin Svigerfader, Christian Hiortholm Lund, med Ordene: »han var ikke alene en meget dygtig, virksom og forudseende Mand, men han var det ædlest Menneske, med den stærkeste Tro, det kærligste og mildeste Sind, jeg har kendt«.

Marie Francisca Lund havde i Hjemmet paa Randrup faaet en udmærket Opdragelse. Under Moderens langvarige Sygeleje, bestyrede hun den store Husholdning med Sparsommelighed og Dygtighed, paa den kærligste Maade omgikkes hun sin gamle, ofte noget vanskelige Fader. Med samme Dygtighed styrede hun Hjemmet paa Dalsgaard. Hun var sin Ægtefælle en trofast Støtte i hans store Virksomhed, hun erkendte hans overlegne, praktiske Sans og det skal siges til hendes Ros, at hun aldrig modsatte sig hans Dispositioner, selv om de store Forandringer paa den gamle Fædrenegaard ofte gjorde den meget konservative Godsejerdatter ondt. — »Mit Hjerte skælvede«, har hun engang udtalt, »naar jeg hørte Braget af de gamle hundredaarige Bøges Fald for Øksen, men jeg indsaa, at det baade var gavnligt og nødvendigt«. Fru Lund var en intelligent og smuk Dame af anseelig Ydre.

NIELS RASMUSSEN, født ca. 1692. Forpagter paa Nordenbrogaard, fik 18. Marts 1744 af Oberst Christian Banner Kaas Skøde paa Hovedgaarden Hjortholm i Fodsløtte Sogn, Sønder Herred paa Langeland, med tilhørende Gods. Købesummen var 32,000 Rdlr., i Skødet indførtes den Bestemmelse, at den nye Ejer ikke maatte sælge Gaarden igen til Grev Fr. Ahlefeldt eller dennes dalevende Arvinger under Bøde af 6000 Rdlr.¹⁾

¹⁾ Skøde i Nedergaards Arkiv, jvfr. Lütken: Langelands Historie, pag. 381 og 540.

Denne Handel indviklede Sælger og Køber i bittere Stridigheder. Landfiscal og Prokurator Wolrat Holm indgik som Følge af disse 21. Aug. 1745 paa Niels Rasmussens Vegne med en Ansøgning til Kongen, om der maatte bevilges Niels Rasmussen to Kommissarier, hvortil Holm foreslog Oberstløjtnant Niels Juel til Taasinge og Justitsraad Peder Larsen Smidt paa Langeland, for at disse kunde dømme mellem de to Parter. Prokuratoren skriver her, at der er forefalden »adskillige Desputer og Uenighed« efter at Købekontrakten om Hjortholm Gaard og Gods 9. og 18. Marts Aaret før blev oprettet. »Thi endskjøndt Niels Rasmussen paa sin siide til punct og pricke har opfyldt Contracten, ja, betalt een langt anseeligere Summa, end hand endten efter første accordt var forbunden til, eller gaard og goeds kunde være værd, alleene for at evittere Process og uenighed, Saa har dog Obriste Kaas paa sin siide icke villet holde, hvad hand var forbunden til, men i den sted søgt Leilighed paa alle kandter til Disputer, deels for de penge, som Niels Rasmussen efter Kjøbe Contracten og den derefter skeede opsigelse til Rette tiid har villet betale, men Hr. Obriste Kaas vegret sig i at imodtage, deels angaaende det unge mandskab, som bør følge Hiortholm gaard og goeds, deels Fæster, som Obristen urettelig tilegner sig for Fæstebreve, hand har udgivet paa de stæder, der icke var Fæste ledig, deels et træ i Skoven, som Niels Rasmussen har hugget, og Hr. Obristen tilegner sig, og deels noget gammelt Bygningsstømmer, som Contracten anmelder, med videre«. 2. Sept. 1745 faar de to foreslaaede Mænd Ordre til som Kommissarier at dømme mellem Niels Rasmussen og Obersten, som senest 3 Uger, efter at Stevning er ham forkyndt, skal foreslaa og ansøge om to Kontrakommissarier, hvis han da ønsker saadanne.¹⁾

Den 25. Oktober foreslaar Obersten Landsdommer, Etatsraad Bille og Birkedommer, Krigsraad Hedegaard i Odense som Kontrakommissarier, idet han i sin Ansøgning til Kongen herom udtaler, at han ved sig aldeles fri for at have forøvet noget til Fornærmelse for Køberen, at han meget heller havde set, at Niels Rasmussen havde ladet Købet gaa tilbage, og at Prokurator Holms »høyst fornærmelige Expressioner« nøder ham til at søge om Kontrakommissarier. Han beder særlig om, at disse maa »oplyse og bevise« — som en af Sagens Hovedpunkter — »hvorledes Niels Rasmussen paa Een Særdelis listig og voldsom maade har paa Een Hellig dag under Guds Tiennisters Forretninger antastet og bemægtiget sig Een af mine Bønderkarle og samme til det 3die Jydske Curasier Regimente og Liv Compagnie som Rytter at Tienne i 6 Aar bortgivet«. 12. November bevilges hans Ansøgning, idet Bille og Hedegaard beordres til at tiltræde Kommissionen, samtidig faar alle fire Kommissarier Ordre til at paadømme Oberst Kaas' Kontraprætentioner.²⁾ Hvorledes Sagen forløb, vides ikke, Kommissionsdommen findes ikke i Landsarkivet for Fyen.

¹⁾ Fynske Tegnelser 1745, Nr. 48 (Indlæg). — ²⁾ Do. s. A., Nr. 62 og 63.

Niels Rasmussen døde 29. Nov. 1754 paa Hjortholm, i sit 62 Aar, 6. Dec. begravedes han i Fodslette Kirke.¹⁾ Han efterlod seks Børn: Rasmus, Studiosus, 23 Aar, Hans, 11 Aar, Christian, 5 Aar, Anna Margrethe, 19 Aar, Johanne Elisabeth, 14 Aar, og Catharina Maria, 8 Aar; de bar alle Navnet Hiortholm. I Skiftet nævnes Børnenes Farbroder, Fæstebonde i Magleby Jens Rasmussen, og Morbroder, Skomager samme Steds Hans Hansen.²⁾

Navnet paa Niels Rasmussens første Hustru kendes ikke, han ægtede anden Gang GIERTRUD HANSDATTER, født ca. 1703, begravet 24. Juli 1750 i sit 47 Aar i Fodslette Kirke.³⁾ Han fik 14. Aug. s. A. Bevilling til at hensidde i uskiftet Bo efter hende og om-sider skifte med Samfrænder.⁴⁾

NIELS RASMUSSENS og GIERTRUD HANSDATTERS Søn:

CHRISTIAN NIELSEN HIORTHOLM, fødtes 1749 paa Hjortholm og døbt 28. Okt. i Fodslette Kirke.⁵⁾ Er sikkert identisk med den Christian Hiortholm, der i Skattemandtallene for Svendborg nævnes som boende i Gierritsgade 1769—70 og 1773, i Møllergade 1774—77 og atter 1778 — for sidste Gang — i Gierritsgade. Da han stadig opføres med Navn alene uden Tilføjelse af Stilling, kan det ikke heraf ses, hvad han har ernæret sig med der i Byen; i flere af Mandtallene benævnes han Monsieur eller Sieur, Epitheta, der kendetegner ham som hørende til den »fine« Portion af Beboerne. Han blev senere Forpagter af Hovedgaarden Lykkesholm i Tryggelev Sogn paa Langeland, hvilken Stilling han rimeligvis har tiltraadt kort efter sit Giftermaal; i 1779 døbes hans Datter der i Sognet. Han begravedes 3. Nov. 1804 i Tryggelev, 55 Aar gammel.⁶⁾

Han fik 26. Sept. 1777 Bevilling til at vies til Jomfru ANNA MARGRETHE RABE uden Trolovelse eller Lysning og i Huset⁷⁾, Brylluppet stod 14. Nov. s. A. i Svendborg, Forlovere var Erik Gudme og Ditlev Rabe, Brudens Broder⁸⁾. Hun, der var Datter af Tobaksspinder Johan Rabe (Side 23) og Karen Jacobsdatter Samsing, blev døbt 22. Dec. 1754 i St. Nicolai Kirke i Svendborg; Faddere var Carsten Carstensen, Peder Albiert, Gumme Gummesen, Knud Winter, Jomfru Helle Maria Torbiørnsdatter og Jomfru Christiana Lovise Hvid.⁹⁾ Efter Mandens Død havde hun Lykkesholm i Forpagtning indtil 1811, Svigersønnen Niels Graae var derpaa Forpagter til 1818. Hun døde 30. Okt. 1817, 63 Aar gammel, og begravedes 6. Nov. i Tryggelev.¹⁰⁾

I dette Ægteskab fødtes: Karen, døbt 5. April 1779, gift 31. Marts

¹⁾ Kirkebog. — ²⁾ Nyborg-Tranekjær Amts Skifteprotokol 1749—61, fol. 384—432, (velvillig Meddelelse af Underarkivar Seesten). — ³⁾ Kirkebog. —

⁴⁾ Fynske Registre 1750, Nr. 74. — ⁵⁾ Fodslette Kirkebog. — ⁶⁾ Tryggelev Kirkebog. — ⁷⁾ Fynske Registre 1777, Nr. 148. — ⁸⁾ St. Nicolai Kirkebog. —

⁹⁾ Do. — ¹⁰⁾ Tryggelev Kirkebog.

1803 med Pastor Niels Basse Lund (Side 13), Gertrud, døbt 1. Okt. 1780, gift 13. Jan. 1811 med Overkystbefalingsmand, Premierløjtnant Niels Graae ¹⁾, Anna Sophie, døbt 10. Febr. 1782, begravet 3. Juni s. A., Niels Rasmussen, hjemmedøbt 29. Maj 1785, fremstillet i Kirken 3. Juli, og Johan Rabe, hjemmedøbt 25. Febr. 1789, fremstillet i Kirken 7. April, begravet 9. Dec. s. A.²⁾)

JOHAN RABE, født ca. 1715. Nævnes i Svendborg Acciseregnskab for 1741, hvor det anføres, at han med sin i Ærøskjøbing tilforhandlede Jolle, drægtig $\frac{1}{4}$ Læst, der til Byen indførte Hø, Humle og et Parti hollandske Tobaksblade; det følgende Aar opføres han i Acciseregnskabet som Ejer af en Baad paa $\frac{1}{2}$ Læst. Han er sikkert i Slægt med den Peiter Rabe af Ærøskjøbing, som paa samme Tid kom til Svendborg med sin aabne Baad. Da det udtrykkelig bemærkes, at Johan Rabe indførte Varer »for sig selv«, har han sandsynligvis ernæret sig som Købmand, det kan imidlertid ikke ses, naar han har faaet Borgerskab som saadan, ligesaa lidt som naar han har etableret sig som Tobaksspinder i Svendborg³⁾, i hvis Kopskattemandtal for 1743 han opføres som saadan; han holdt da en Karl og en Pige. Byens Skippere indførte senere hollandsk Tobak for ham.

Han faar 23. Juni 1752 Bevilling paa fri Proces i Anledning af, at Tolderen Jørgen Forbus ved Juletid Aaret før med 2—3 andre Personer skal være indkommet i hans Hus og der eftersat og vejjet alle hans Tobaksblade med de dertil henhørende Materialer, hvorefter de skal have forsegleet alle hans Lofter, hvor baade Tobakken og andre Købmandsvarer saa vel som Korn, Mel og Levnedsmidler var under Forvaring, hvilke 6—8 Uger skal have henstaaet under Forsegling, indtil han ved Rettens Assistance igen fik dem aabnede.⁴⁾

Den meget omfangsrige Sag⁵⁾ begyndte med, at Tolderne mente, at Rabe maatte have indsmuglet Tobak, fordi han, der daglig solgte af sine Varer, i deres Forpagningstid, 2 Aar, ikke havde indført noget, medens Rabe hævdede, at den Tobak, som han spandt, var af et Lager, han havde købt for 8—9 Aar siden. Tolderne lod derfor visitere i hans Hus den 13. December 1751, samtidig blev Tobakken i Lageret

¹⁾ Den Graae'ske Slægtebog, pag. 38—44. — ²⁾ Tryggelev Kirkebog. — ³⁾ Raadstueprotokollen mangler for Aarene 1700—42. — ⁴⁾ Fynske Registre 1752, Nr. 54 og Tegnelser Nr. 21. — ⁵⁾ Svendborg Tingprotokol 1749—60, fol. 73—142, af hvilken der er meddelt Sagens Hovedpunkter i Skrivelse af 15. April 1915 (Jour. Nr. 59) fra Landsarkivet for Fyen til nærværende Skriffs Forfatter.

sorteret og vejjet. Denne Dag havde Rabe ikke modsat sig Visitationen, de følgende Dage vilde han imidlertid ikke lukke Døren til Lagerrummet op. Tolderne søgte Byfogedens Assistance, men uden Held, da denne ikke vilde yde dem Bistand, naar de ikke kunde fremlægge Rentekammerets Ordre til Visitation. Døren var nu forsynet med Toldseglet, indtil Byfogeden 7. Februar 1752 efter Rabes Begæring mødte og tog Seglet fra Døren. 21. Februar anlagde Rabe Sag mod Forbus for Overlast med Omkastning af Gods og Tobak samt Forsegling af Loft og Døre, senere inddrog han samtlige Toldforpagtere under Sagen. Tolderne lod Kontrasag anhängiggøre mod Rabe, drog Byfogeden med ind under Sagen og paastod dem dømt til Bøder og Rabe til at finde sig i Inkquisition og eventuelt Konfiskation. Sættedommeren fandt, at Toldernes Indkquisition uden Ordre fra Rentekammeret var uberettiget; da Rabe havde lukket dem ind den første Dag, havde han imidlertid derved mistet sin Indsigelse. Dommen faldt 19. Februar 1753. Parterne blev frikendt for hinandens Tiltale, og Procesomkostningerne ophævedes. Rabe maatte dog betale det stemplede Papir, som han skulde have brugt siden 24. Juli 1752, paa hvilken Dag han havde fremvist beneficium paupertatis med Løfte om at producere det, naar han indgav sin nærmere Besvaring; da dette ikke var sket, maatte han anses at have opgivet sin Ret til fri Proces.

Johan Rabe, der boede i Gierritsgade, blev 7. April 1769 begravet i Svendborg St. Nicolai Kirkes »liden Gang, som man gaar fra Prædikestolen til Funten ved Officersstolen«, 54 Aar gammel¹⁾.

Han blev 14. Maj 1741 trolovet med KAREN JACOBSDATTER SAMSING, Vielsen fandt Sted 21. Juli s. A. i St. Nicolai Kirke.²⁾ Ægtefællerne fik 24. Aug. 1753 Bevilling til, at den længstlevende maatte sidde i uskiftet Bo.³⁾ Som Enke boede Karen Samsing hos Sønnen, Tobaksspinder og Vinskænker Ditlev Rabe, hun blev begravet 27. Dec. 1788 i St. Nicolai Kirke »udi den lille søndre Gang fra Officersstolen og over imod Monsieur Borrings Stol«, 71 Aar gammel⁴⁾, altsaa født ca. 1717.

MADS THYGESEN, vistnok født i Hellum, Thorup Sogn, Helligum Herred, Aalborg Amt, som Søn af THYGE PEDERSEN og MAREN MADSDATTER⁵⁾. Var Forpagter paa Hovedgaarden Dals-

¹⁾—²⁾ Kirkebog. — ³⁾ Fynske Registre 1753, Nr. 71. — ⁴⁾ Kirkebog. — ⁵⁾ Velvillig Meddelelse af Arkivsekretær Nygård. Thorup Kirkebog er i Aarene før 1728 kun ufuldstændig og halvt udvidsket, fra 1728—35 er hans Daab velvilligt eftersøgt af Arkivregistrator Hofman-Bang, men ikke fundet.

gaard i Vive Sogn, Hindsted Herred, Aalborg Amt, da han 8. Maj 1769 fik Skøde paa denne Ejendom ¹⁾, 21 Td. Hartkorn, af den københavnske Borger Niels Møller. Dalsgaard nævnes allerede i 1436, da den kom i Slægten Seefelds Besiddelse. I 1534 blev den afbrændt i Skipper Klements Fejde, senere ejedes Gaarden bl. a. af Medlemmer af Slægten Giedde, indtil den i 1759 blev solgt for 24,000 Rdlr. og 50 Dukater til den nævnte Niels Møller.

Ifølge Pontoppidans Danske Atlas ²⁾ bestod Dalsgaard »Borgegaard« af 4 Huse, en Etage høje, Mur- og Bindingsværk, Ladegaarden af 3 Huse opbyggede 1691 af F. E. Giedde, efter at den forhen var afbrændt. »Gaarden ligger plasant med Skov hos og nær ved Fjorden, hvori, saa vel som i ferske Søer paa Godset, falder Fiskeri. Til Gaarden er fri Udkibningsrettighed i Mariager Fjord ved 4 Ladepladser, hvorfor Ejeren af vedkommende nyder Betaling; ved den ene Ladeplads, Hadsund, er en Skibsbro, hvortil Skibene kan ligge at lade og losse. Paa Gaarden holdes Stude til Besætning«.

Mads Thygesen døde 2. April 1775 paa Dalsgaard og blev begravet 8. s. M. ³⁾

Han var først gift med en Søster til Christian Kondrup i Ajstrup ⁴⁾, derefter med MAREN NIELSDATTER, født ca. 1731, begravet 24. Marts 1795 ⁵⁾. Hun fik som Enke 28. April 1775 Bevilling, at hun »foruden Rettens Middels Forsegling, Registrering og Vurdering efter Lovene« maatte blive hensiddende i uskiftet Bo med hendes og hendes afgangne Mands fælles umyndige Børn samt hendes Mands Søn af første Ægteskab, Christen Madsen, saalænge hun forblev i Enkestand; hun skulde forsørge den nævnte Stifsøn og maatte, hvis hun ønskede at skifte, da skifte med Samfrænder, i saa Tilfælde skulde Stifsønnen have 400 Rdlr. ⁶⁾ Som Enke ægtede hun Edvard Wium, død 28. Okt. 1804, 64 Aar gammel paa Dalsgaard, begravet 7. Nov. ⁷⁾ Som nedenfor anført, solgte Wium 1792 Dalsgaard til sin Stifsøn Thyge Thygesen.

MADS THYGESENS og MAREN NIELSDATTERS Søn var:

THYGE THYGESEN ⁸⁾, født 1767 paa Dalsgaard, hvad Dag vides ikke, da han altid gjorde en Hemmelighed af sin Fødselsdag ⁹⁾. Han begyndte sin Løbebane som Skriverdreng paa Byfogedkontoret i Nibe og blev derefter Forvalter paa Buderupholm hos Kancelliraadinde Bjørn.

Af sin Stiffader, Edvard Wium, fik han 29. Sept. 1792 Skøde paa

¹⁾ Slægten Hvasf I, 41. — ²⁾ 5. Bind (udkommet 1769) pag. 66. — ³⁾ Aalborghus Amts Skifteprotokol og Vive Kirkebog. — ⁴⁾ Velvillig Meddelelse af Arkivsekretær Nygård. — ⁵⁾ Vive Kirkebog. — ⁶⁾ Jyske Registre 1775, Nr. 101 (ingen Indlæg), hvor Mads Thygesens nævnte Søn af 1. Ægteskab altsaa benævnes med Patronymikon »Madsen« i Modsætning til Sønnen af 2. Ægteskab Thyge Thygesen, der benyttede Faderens Patronymikon som Slægtsnavn. — ⁷⁾ Vive Kirkebog. — ⁸⁾ Denne Biografi er hovedsagelig skrevet efter Slægten Hvasf I, pag. 41–45. — ⁹⁾ Vive Kirkebog 1748–68 er brændt.

sin Fædrengaard Dalsgaard, der havde lidt over 23 Tdr. Hartkorn Ager og Eng Hovedgaardstakst, ca. 11 Tdr. Skovskyld og ca. 57 Tdr. Bøndergods. Købesummen var 12,200 Rdlr. foruden Aftægtspræstationer, Besætning og lidt Indbo medfulgte i Købet. Senere erhvervede han en Del Bøndergods, saaledes at Dalsgaard Gods blev forøget til lidt over 120 Tdr. Hartkorn, hvilket han for en stor Del efterhaanden afhændede til Selvejendom.

I 1807 ægtede han Ellen Cecilie Færch, Enke efter Frantz Hvasf til Randrup, og kom ved dette Giftermaal i Besiddelse af Randrup med Gods og Kirker. Omtrent samtidig var han Forpagter af Villestrup Hovedgaard. Randrup, hvor han havde sit Hjem i 30 Aar, solgte han 17. Marts 1837 ved Auktion til Legationssekretær, senere Hofjægermester Marcus Hvasf for 79,456 Rdlr.

7. og 24. Juni 1816 fik Thygesen i Forening med sin ældste Stifsøn Christian Hvasf, og sin Svoger, Justitsraad, Byfoged Niels Bassenen, for 38,750 Rdlr. Sølv, 88,000 Rdlr. Navneværdi, Skøde paa Høstemark med Vejrmølle og underliggende Gods (ca. 83 Tdr. Hartkorn og 57 jordløse Huse). Efter ikke lang Tids Forløb blev Christian Hvasf Enejjer af Gaarden for 14,000 Rdlr. Sølv, Bassenen trak sig ud af Kompagniet og Thygesen overtog med stort Tab Godset, som han beholdt til sin Død og tildels afhændede til Selvejendom. Da han i 1837 havde solgt Randrup, købte han Høstemark tilbage — for 40,000 Rdlr. — af Christian Hvasf's Enke og boede nu her til sin Død. Skøde paa Ejendommen blev imidlertid først — 16. Dec. 1842 — udstedt til hans Arvinger.

Thyge Thygesen var desuden sammen med R. M. Lorentzen Ejer af Hovedgaarden Vraa i Ajstrup Sogn, Kjær Herred, Aalborg Amt; Ejendommen deltes i Gl. Vraa og Ny Vraa, den sidstnævnte Gaard fik Thygesen som sin Andel, formentlig besad han den i Tidsrummet 1814—20. Endvidere ejede han indtil 1814 Arvefæstegaarden Henriksdal, Parcel af Lindenberg Hovedgaard, Aas i Taars Sogn, Børglum Herred, Hals Nørreskov, 900 Tdr. Land, paa hvilken han fik Skøde 21. Marts 1811, Hals Kirke- og den halve Kongetiende, de to sidstnævnte Ejendomme beholdt han til sin Død, og Jerslev Kirke i Vendsyssel, hvilken han solgte umiddelbart, før han døde. Endelig bør det nævnes at han 24. Juni 1808 af Byfoged Bassenen i Nibe fik Skøde paa Halvdelen af 104 Tdr. 4 Skpr. Hartkorn paa Øen Fur for 8,326 Rdlr., den anden Halvdel ejede han i Forvejen gennem sit Giftermaal. Det kan tilsidst nævnes, at han 1. Febr. 1820 af Major Andreas Glud fik Skøde paa 28 Fiskestader ved Nibe for en Købesum af 1000 Rdlr. Sølv. En Tid var han Forpagter af Sæbygaard, Hovedgaarden til Stamhuset af samme Navn, fra 1831 til sin Død af Buderupholm. I en lang Aarrække var han Landvæsenskommissær i Aalborg Amt.

Han drev Studehandel i stor Stil og skal en enkelt Vinter have haft over 1100 Stude paa Stald, dels hos sig selv, dels hos andre. Dy-

rene købte han i Vendsyssel og solgte dem paa Husum Marked. Statsbankerotten i 1813 var ogsaa for ham ensbetydende med store Tab, de paafølgende Aar var jo ikke mindst for Landmændene en haard Tid. Han var dog i en vis Periode af sit Liv en rig Mand. Uheldige Konjunkturer for Studehandelen og den Omstændighed, at han i sin høje Alder stadig handlede, bragte hans Formue betydeligt ned. Han havde givet sin Svigersøn, Christian Hiortholm Lund, det Løfte, at han vilde holde op med Studehandelen, det var ham dog umuligt at holde Løftet, dertil var denne Handel i altfor høj Grad en Del af hans Liv. I en Alder af næsten 75 Aar købte han saaledes et stort Parti Stude og tabte herved i Løbet af ganske kort Tid 9000 Rdlr.

Flere Gange maatte han træde hjælpende til overfor Stifbørnene. Til en Stifdatter maatte han paany købe den Gaard, som han havde givet hende i Medgift, en Stifsøn maatte han komme til Hjælp med ikke mindre end 80,000 Rdlr. Evnerne svigtede ham paa de gamle Dage og Synet blev svagt, mange benyttede sig heraf til at bedrage ham. Naar man tager disse Omstændigheder i Betragtning, bliver det forstaaeligt, at han kun efterlod sine to Børn, Maria Francisca Lund og Proprietær Frantz Thygesen, hver 8000 Rdlr. Han endte sit Liv paa Høstemark 13. Jan 1842, det sidste Hvilested fandt han ved sin Hustrus Side paa Skibsted Kirkegaard.

Hans Stifsøns Søn, F. Hvasl, omtaler ham med følgende Ord: »Bedstefader Thygesen lever tydeligt i min Erindring. Han var af Middelhøjde og gik i sin høje Alder krumbøjet. Han bar Paryk med hvidt Haar, gik i fine blaa Klæder og var altid meget proper. Han stod overordentlig tidlig op, gik tidlig i Seng, var meget tarvelig i sin Levemaade og næsten altid paa Rejse omkring til sine Gaarde, Forpagtninger og Handelsvenner. Han havde en naturlig god Forstand og megen Humor, men var uden boglig Dannelse Det skal ikke glemmes, at han var sine Stifbørn en trofast og gavmild Forsørger, at han var i høj Grad godgørende og en mild Husbond. Iøvrigt karakteriserer hans Graftskrift ham sandt og træffende. Den »gamle Thygesen« lever endnu (disse Ord er skrevne 1861) i manges Erindring«.

Hans Monument paa Skibsted Kirkegaard bærer følgende Indskrift:

THYGE THYGESEN
 TIL RANDRUP DALSGAARD HØSTEMARK
 FØD PAA DALSGAARD
 1767
 DØD PAA HØSTEMARK
 DEN 13. JANUAR
 1842
 HANS STØV BRAGTES HID
 FOR AT HVILE VED DEN
 FORUDGANGNE ÆGTEFÆLLES SIDE

HAN VAR UTRÆTTELIG VIRKSOM
 RETSINDIG
 FORDRINGSFRI OG GODGJØRENDE
 UDEN BRAM
 MED ET SANDT CHRISTELIGT SIND
 VAR HAN
 EN SKAANSOM HERRE MOD
 SIT GODS
 I DANMARKS ULYKKELIGE AAR
 OG SINE EFTERLADTE
 EN TROFAST FORSØRGER

Thyge Thygesen viedes 23. Okt. 1807 i Skibsted Kirke til ELLEN CECILIE FÆRCH, født 6. Juni 1772 i Nibe som Datter af Købmand Anders Nielsen Færch (Side 31) og Hustru Maren Lauritzen. Hun havde 14. Marts 1792 ægtet Frantz Hvasf til Randrup, født 20. Dec. 1736 i Søndberg Præstegaard, Søn af Sognepræst Erik Hvasf og Hustru, Anna Mariche Hee. Han døde 2. Oktbr. 1806 paa Randrup. Ellen Cecilie Færch og hendes første Mand arvede ca. 18,000 Rdlr. efter hendes Forældre, dog ikke kontant, men tildels i Gods. Saaledes fik hun og Søsteren, Maren Cathrine Færch, gift med Byfoged, Justitsraad Niels Basseten, i Forening udlagt $\frac{2}{3}$ af Øen Fur. Gaardene der blev efterhaanden solgt til Bønderne. Hun døde 17. Marts 1832 paa Randrup. Hendes Sønneson, F. Hvasf, fortæller, at hun »var lidt under Middelhøjde og spinkel af Vækst, hendes Helbred var temmelig svagt og hun døde af Brystsyge«, »hendes Hjerter var blidt og gudhengivent og hendes Kærlighed lever altid i hendes Børns taknemmelige Erindring«.

Paa hendes Monument paa Skibsted Kirkegaard læses:

ELLEN CECILIE
 FØDT FÆRCH
 I NIBE DEN 6. JUNI
 1772
 DØD PAA RANDRUP
 DEN 17. MARTZ
 1832
 HVILER HER VED DEN
 ELSKEDE ÆGTEFÆLLES SIDE

EI HELLER FOR DENNE
 HØIAGTEDE
 MODER OG ÆGTEFÆLLE
 VAR DET
 NØDVENDIGT AT REISE
 EN ÆRESTØTTE
 MEN I INDERLIG DYBFØLT
 TAKNEMMELIGHED
 VAR DET HENDES BØRN
 EN TRØST
 AT PRYDE GRAVSTEDET
 MED DETTE MINDE

ANDERS NIELSEN FÆRCH. Nævnes 1730 som Borger i Nibe, betaler da 3 Rdlr. 3 $\frac{1}{2}$ i Brandstyr i Anledning af Kjøbenhavns store Iidebrand to Aar tidligere; opføres i Rullen over samme Skats Ydere det følgende Aar, men ikke i det næste bevarede Skattemandtal (Kop-skatten) for 1743.¹⁾

Skifte efter hans første Hustru ELLEN LAURITZDATTER holdtes 27. Okt. 1721. Som Arvinger nævnes de fire Sønner: Christen, 17 Aar gammel, Niels, 12 Aar, Lauritz, 7 Aar, og Søren, 3 Aar; de arvede hver 100 Rdlr. Sønnen Sr Niels Andersen Færch tilkendegav senere som myndig, at hans to Brødre, Christen og Søren, var døde ugifte før Faderen. Den tredie Broder Lauritz Andersen Færch opføres i Kopskattemandtallet for 1743, han bor da i sit eget Hus og ernærer sig af Fiskeri. Skifte efter ham paabegyndtes 13. Maj 1753 og sluttedes 29. Juni s. A., han efterlod 3 Døttre: Ellen, 10 Aar gammel, Tove, 9 Aar, og Karen, 7 Aar. Skifte efter hans Enke Maren Christensdatter paabegyndtes 12. Jan. 1754 og sluttedes 17. Aug. s. A., de samme tre Døttre nævnes da ligeledes som Arvinger.

Skifte efter Anders Nielsen Færchs anden Hustru, Johanne Jensdatter, holdtes 26. Jan. 1729, Arvinger var Sønnerne Jens, 5 Aar gammel, og Ingvor, 2 Aar gammel, de fik hver 200 Rdlr., og gav Afkald (3: Kvittering for Arven) henholdsvis 13. Dec. 1749 og 7. Juni 1748. Skifte efter Johanne Jensdatters Moder, Maren Ingvorsdatter, ved sin Død gift med Peder Buch, paabegyndtes 8. Okt. 1738 og sluttedes 21. Juli 1739. Som den Afdødes Arvinger opføres de to ovennævnte Dattersønner, Jens og Ingvor.²⁾

ANDERS NIELSEN FÆRCHS og ELLEN LAURITZDATTERS Søn:

NIELS ANDERSEN FÆRCH fødtes 3. Marts 1711³⁾, uden Tvivl i Nibe. Han opføres i Kopskattemandtallet for 1743, bebor da sin egen Gaard og siges at ernære sig af Fiskeri, Salteri og Værtshusbrug, holder en Karl og en Pige »for Guds Skyld«; betaler ialt 18 Rdlr. 48 $\frac{1}{2}$ i Skat, hans Formue beløber sig til 500 Rdlr. Det nævnte Skattebeløb fremkommer, efter at han har faaet nogen Moderation, »i Henseende hand ikke er bekiendt af Handel til synderlig Næring«, en noget uklar Bemærkning i Mandtallet.⁴⁾ Han er sikkert hurtigt blevet en meget velstaaende Mand. Da Nibe By ifølge Forordningen af

¹⁾ Nibe Byfoged og Magistratsregnskab for 1730 og følgende Aar. — ²⁾ Specification paa de Arvemidler, som under Nibe Bys Jurisdiction fra 5. Dec. 1718 til 14. Sept. 1767 er faldne og udbetalte, saavel som de, der endnu ere u-udbetalte, Nr. 21, 70, 143, 202 og 207, Bilag til Nibe Bys Byfogedregnskab 1766—67. — ³⁾ Hvasf I, 116. — ⁴⁾ Nibe Byfoged- og Magistratsregnskab 1743. I samme Kopskattemandtal nævnes, foruden Broderen Lauritz Andersen Færch, Peder Færch, »bor i en Leyvaaning og ejer intet«, samt Graveren Chresten Færch, der bor i sit eget Hus og er Daglønner.

31. Okt. 1757 skal svare 140 Rdlr., er han den højstbeskattede i hele Byen, han betaler da 5 Rdlr., to andre Borgere 4 Rdlr. og alle de øvrige mindre Beløb.¹⁾ I 1762 nævnes han som boende i Melgade (=: Mellemgade), holder nu 3 Karle og 3 Piger og betegnes »Køb- og Handelsmand samt en Del Fiskeri«, i 1789, Aaret før sin Død, holder han ikke mindre end 9 Tjenestefolk. Til yderligere Belysning af hans Formuesforhold kan anføres, at han 31. Maj 1758 udstedte en Obligation paa 11,000 Rdlr. til salig Kommerceraad Gleerups Enkefrue, Johanne Trap i Aalborg, ligesom det ses, at en Række af Byens Borgere havde udstedt Obligationer til ham.²⁾

Nibe Bys Borgere, og vel da ogsaa tildels Niels Andersen Færch, skyldte Sildefiskeriet og Salteri deres Velstand; omkring Midten af det 18. Aarhundrede gik det imidlertid tilbage for Byen, hertil bidrog ogsaa en stor Ildebrand, som 22. Maj 1765 lagde 78 Gaarde og Huse øde. Ved denne Lejlighed gik et Niels Færch tilhørende Boelsted af Hartkorn 1 Tdr. 4 Skpr. 3 Fdkr. op i Luer, der blev intet reddet af Bygningerne, »ja ikke engang bjærget det mindste Bygningstømmer«, hvorfor han bad om Frihed for de kgl. Skatter af samme Hartkorn i to Aar, hvad der bevilgedes ham.³⁾

Han ejede Fiskestader i Limfjorden, havde saaledes af Kommerceraad Gleerups Frue købt den 3die »Lænke« i Østerland i Limfjorden udfør Klitgaard⁴⁾. At det ikke altid er gaaet fredeligt til mellem de Personer, der drev det indbringende Limfjordsfiskeri, viser en Skrivelse, som han i Marts 1743 lod følge med en Ansøgning om at erholde en ny Fiskelænke til Købs eller Leje. Han siger her følgende: »Jeg kunde lige saa vel som andre I Denne tiid tage Mig Nogele Fiske Stader til med Stormer haand, Thi hvor de u-martricullerede Stader findes, Dem betienner En hver sig af, lige som hand Er Stercheste og kand komme først til, Mens ieg yndsker heller at hafve lidet med Fred og Rollighed End som meged med kiv og Trætte, hvor over ieg haar Resolveret at vil heller gifve end viis penge aarlig af De fiske Stader, Ieg til Minne Gaaren behøver, end at Ieg vil med Proceser, Slagsmaal og Trætte Tiltage mig Fiskeriets Rettighed«. ⁵⁾ En saadan Fiskelænke var iøvrigt en særdeles indbringende Forretning, det ses saaledes, at han 1749 tilbyder Kongen hele 1250 Rdlr. for at faa Skøde paa den.⁶⁾

Niels Andersen Færch var Ejer af Øen Fur i Limfjorden, rimeligvis havde han købt Øen umiddelbart efter dens tidligere Ejer Enevold Braes' Død 1771. I Færchs Tid hjemstøttes Øen af en slem Rotte-

¹⁾ Byfoged- og Magistratsregnskab for dette og følgende Aar. — ²⁾ Bilag til Ekstraskatteregnskabet for 1774. — ³⁾ Kammersager angaaende Skattefrihed for afbrændte Bøndergaarde pro 1765 (Jyske Stifters Kontor). — ⁴⁾ Aalborg-Viborg Stifters Kontors Journal B, Nr. 6522. — ⁵⁾ Do. Journal A, Nr. 2656. — ⁶⁾ Pakken: Dokumenter og Stadebøger Limfjordsfiskeriet angaaende 1695—1750, Litr. J-R.

plage. Han ansøger 30. Juli 1774 om Forlængelse af den Moderation i den maanedlige Ekstraskat, der i 1771 blev tilstaaet Furboerne; efter at han havde klaget deres Nød og Elendighed for Kongen, var de nemlig blevne fritagne for at svare den halve Skat i 3 Aar. Nu er Tilstanden den samme, »især har den gruelige Plage af Rotter, som fordærver Marker, den ringe Avl, ja endog Avlen i Husene, naar den er indhøstet, ja sparer ikke Husene selv, heller forøget end formindsket sig«. Da Amtmanden bevidner Sandheden heraf efter at have ladet foranstalte et Forhør paa Furland angaaende Jordrotternes Hærgen, resolverer Rentekammerkollegiet 17. Sept. 1774, at der tilstaaes Beboerne endnu 2 Aars Skattelempelse.¹⁾ Aaret efter indsender Færch et af Amtmanden attesteret Tingsvidne over den store Ødelæggelse, som Rotterne har afstedkommet, og den overordentlige Misvækst, idet han tillige beder om, at Beboerne maa forskaanes for at yde den nu paabudne Skatterug eller Penge i Stedet for denne. Kollegiet udtaler imidlertid, at det maa forblive ved den allerede forundte Moderation. Amtmanden foreslog ved denne Lejlighed, at der skulde tillægges en Landphysikus eller det medicinske Fakultet kgl. Ordre om at undersøge Ondet, »da denne Plage synes at blive jo længere jo værre«, for at skaffe Raad mod Skadedyrene. Da Kancelliet efter at være blevet hørt tilbagesendte Sagen som sig uredkommende, blev den henlagt.²⁾

Niels Andersen Færch blev begravet 15. Nov. 1790 i Nibe.³⁾

Han holdt 25. Okt. 1737 Bryllup med MAREN JENSDATTER, født ca. 1708, død 13. Maj 1760⁴⁾. Ægtefællerne havde 1. Dec. 1758 faaet Bevilling paa, at den længstlevende maatte hensidde i uskiftet Bo og skifte med fælles umyndige Børn.⁵⁾ Hun var Datter af JENS ANDERSEN BRUUSE og dennes Hustru BODIL INGVORS-DATTER, efter hvem hun arvede 11 Rdlr. 2 $\frac{1}{2}$ 13 $\frac{1}{2}$ og hvis Skifte sluttedes 8. Juni 1736; hun gik da i sit 28. Aar.⁶⁾

NIELS ANDERSEN FÆRCHS og MAREN JENSDATTERS Søn:

ANDERS NIELSEN FÆRCH fødtes ca. 1738, uden Tvivl i Nibe. Han var Købmand i Nibe, hvor han først boede i Priorgade, senere i Søndre Strandgade. I Folketællingen for 1787 opføres han som boende sidstnævnte Sted, han holder 12 Tjenestefolk og siges at ernære sig af Fiskeri og Agerbrug. Som ovenfor nævnt ejede han Gods paa Øen Fur. Han blev begravet 21. Juni 1800 i Nibe.⁷⁾

Gift med MAREN LAURITZEN (ogsaa kaldet LARSEN eller LARSDATTER), begravet 14. Febr. 1797 i Nibe.⁸⁾

¹⁾ Jyske Stifters Kontors Journal C, Nr. 284 og 372. — ²⁾ Do. Journal E, Nr. 248 og 325. — ³⁾ Kirkebog. — ⁴⁾ Slægten Hvasf I, 116. — ⁵⁾ Jyske Registre 1758, Nr. 305. — ⁶⁾ Specification over Arvemidler i Nibe, Nr. 120, jvfr. Side 29, Note 2. — ⁷⁾—⁸⁾ Kirkebog.

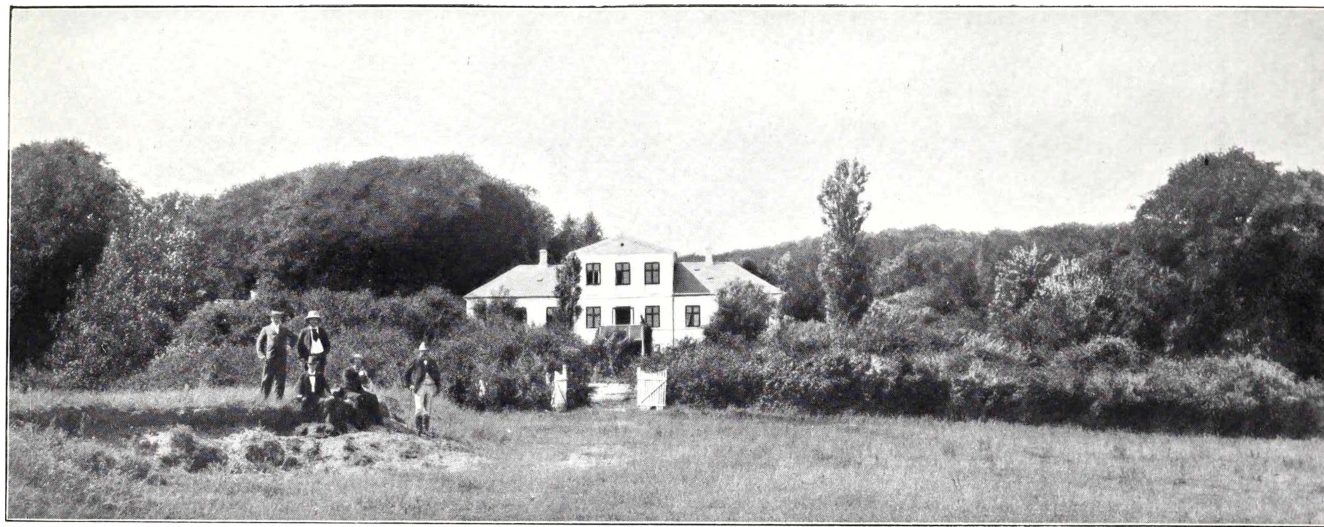
Sognepræst Niels Basse Lund.

*Christian Hiorholm Lund
til Dalsgaard.*

*Marie Francisca Lund,
født Thygesen.*

Thygeslund.

C. II. Lunds Ejendom paa Store Kjøbmagergade.

*Anne Margrethe Hiortholm,
født Rabe (som yngre).*

*Forpagter Christian Hiortholm
(som yngre).*

*Anne Margrethe Hiortholm,
født Rabe (som ældre).*

*Forpagter Christian Hiortholm
(som ældre).*

*Ellen Cecilie Thygesen,
født Færch.*

*Thyge Thygesen
til Randrup, Dalsgaard
og Høstemark.*

Thyggine Graae, f. Lund.

Fuldmægtig Gerhard Graae.

Deres Afkom, se den Graae'ske Slægtbog.

Høstemark.

Randrup.

Forstue i Taarnet paa Randrup.

*Møbler fra Thyge Thygesens Hjem.
Nu i hans Datterdatter Thygine Graaes og hendes Ægtefælle Gerhard Graaes Eje.*